

on-line > www.vulkani.rs
mail to > office@vulkani.rs

Copyright © 2013, Ljubinka Dobrosavljev
Copyright © 2013 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-00287-4

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Čarobni
PRSTI

Ljubinka Dobrosavljev

Beograd, 2013.

Mojoj majci

Prezirem ideju da ljubav između dvoje ljudi može da bude spas. Celog života sam se borio protiv ljubavne veze gde se neko ponaša kao tiranin. Ja verujem u onu vrstu ljubavi koja u sebi sadrži svu moguću humanost.

*Rajner Verner Fasbinder,
Ljubav je hladnija od smrti*

U edrog martovskog jutra izašla je iz kuće i odvezla se do obale reke. Njene nežne usne boje breskve razvukle su se u blagi osmeh. Duga plava kosa, osenčena pramenovima, krasila je ljupko lice naglašenih jagodica, svetle, gotovo mlečne puti. Dva krupna, nenametljivo našminkana plava oka, uokvirena gustim trepavicama, sklopila su se pred jakim zracima sunca. Izgledala je nežno i umiljato dok je, žmureći, prćastim nosićem duboko udisala miris proleća i Dunava. Posle nekoliko trenutaka, Sanja je otvorila oči, a njen setan i zamišljen pogled nastavio je da luta nepreglednom ravnicom.

Zaustavila se ispred Štranda i setila kako je kao dete, sa mamom, kojoj su se svi prolaznici osmehivali i srdačno je pozdravljali, ponosno šetala. Srce je tuklo o grudi sve brže i brže: sećanja donose nemir. I strah. Posle majčine smrti, ostala je samo zjapeća praznina i neutoljiva čežnja za njom. Marija je bila glumica. Poginula je pre osam godina. U Sanjinom sećanju, ali i u sobi, živi njena omiljena fotografija – prelepa i nasmejana mama, koja je drži u krilu.

Bila je to naslovna strana jednog magazina, objavljena pre petnaest godina.

Sanja je pognula glavu, pogledala u svoje noge na koje je pala prva, druga, a potom i treća kap. Usahle butine prihvaćale su suze koje su se nadevale u nisku. Rastužila ju je pomisao da bi samo mama mogla da je razume. Ona je uvek predosećala, kako samo majke mogu, šta joj je potrebno. Toliko joj je nedostajala da je imala utisak da nikome na ovom svetu nije stalo do nje. Osećala se poput zatvorenika u ćeliji. Tihi jecaj razlivao se rekom, ali je vrisak ostao ugušen i zarobljen u Sanjinom telu. Pribrala se posle nekoliko minuta i duboko uzdahnula, pa su sitna i uska ramena, skrivena ispod guste kose, prestala da podrhtavaju od plakanja.

Desnu ruku, otmeno i sporo, primakla je čelu i pridigla satensku traku ukrašenu sedefnim perlama. Potom je iz torbe izvadila ogledalce, namah pogledala svoje uplakano lice i obrisala ga maramicom. U odrazu su zablistale nove *bulgari* minduše od belog zlata, optočene brilijantima, za dame nepogrešivog ukusa. Sve je bilo na svom mestu. Obema je rukama ponovo dodirnula minduše – poručeni poklon od tate. Za razliku od svojih vršnjakinja, ona je mogla da kupi sve što poželi, zahvaljujući bogatom ocu.

Vetar je počeo jako da duva. Bež kašmirski kardigan i farmerke koje je uvukla u duboke braon kožne čizme nisu mogli da je ugreju. Bilo joj je hladno pa je zgrčila telo i vrat obmotala *berberi* šalom. Iz rukava su se pomaljale kožne crvene rukavice sa satenskom mašnicom. Iz velike *prada* torbe koja se savršeno uklapala sa čizmama, Sanja je izvukla *guči* naočare, kako joj vetar ne bi naneo prašinu u oči. Tako je

to u vojvođanskoj ravnici. Uvek ima previše prašine. Ona je nepobediva.

Osetila je opojan miris proleća koje će okončati duge i jednolične zimske dane, ispunjene rutinom bolesničke stvarnosti. Već je zamišljala pune bašte kafića i sebe kako uživa dok pije martini u društvu nekog mladića. Osamnaesta godina života dolazi joj u zagrljaj. Svaki rođendan dočekuje s nadom da će nekako uspeti da pobedi telo koje sputava njene želje. U tom trenu osetila je zlokobnu zavist, koja joj je nagrizala dušu, vapeći za malim delom pravde za sve bolesne i onemoćale. Odjednom joj se celo martovsko jutro učinilo sablasno i smutljivo; usamljena i otuđena od svega za čim je njena mladost čeznula, malo-pomalo, tonula je u samosažaljenje.

Htela je da krene kući, ali je ugledala obris pogrbljene žene kako joj dolazi u susret. Dok je starica šetala po tartanskoj stazi, laganim i nesigurnim korakom, povijenog trupa i drhtavih ruku, u stopu ju je pratio olinjali pas. Hodala je pognute glave, ali mogao se sasvim jasno uočiti izrazito tup i besciljan pogled. Noge je vukla kao nemili tovar. Protresla je veliku pocepanu vunenu maramu i nanovo je obmotala oko glave i ramena. Sanja je tada videla bednu, pohabanu haljinu i cipele koje gotovo da su se raspale.

Ta mršava starica i taj prljavi, neuhranjeni pas: očito su njihove sudbine i životi postali toliko povezani da su gospodarica i pas počeli da liče jedno na drugo. Činilo joj se da su zaista izgubili dostojanstvo.

Sanja nije mogla da ostane ravnodušna. Stisnula je dugme i pokrenula kolica da bi se za nekoliko trenutaka stvorila ispred starice.

– Dobar dan! Stanite molim vas, ja... ja bih htela da vam pomognem. I vama i psu. Evo, vidite i sami, i ja sam bolesna, vidite ova kolica, bez njih se jedva krećem, šta da vam kažem... Ja polako nestajem. Bolest mi jede telo... i eto, baš sam maločas razmišljala o tome da... da je usamljenima i bolesnima najteže... i zato, ako mogu da vam pomognem, zašto vam ne bih pomogla?

– Zašto biste vi meni, dete, pomagali? Meni samo Bog može pomoći... Ništa meni više ne treba – odgovori starica i zamahnu nogom da zaobiđe kolica i nastavi dalje.

– Čekajte... stanite, nemojte da idete! Ja sam Sanja Dundetrov i samo bih htela da... molim vas... uzmite ovaj novac, jer vama će značiti, a meni ne treba – zbunjeno je rekla i u staričinu drhtavu šaku gurnula sav novac koji je imala kod sebe.

– Dete, hvala ti, ali šta će meni tvoj novac?! Ne, neću, ne treba mi! – rekla je starica.

– Molim vas, nemojte tako... Vidim da vam je teško... Uzmite novac zbog mene, da meni učinite i psa nahranite, vidi se da je jako gladan – odlučno je rekla Sanja.

– Bog te blagoslovio, dete, meni tvoji novci ne trebaju. Neka si ti meni živa i zdrava! Zbogom – rekla je starica drhtavim glasom, gledajući Sanju pravo u oči.

Bio je to susret dveju napaćenih duša koje iščekuju smrt.

Sanji su u ušima odzvanjale reči: *Neka si živa i zdrava!* Utisnule su se u njeno srce i zanemele pred nepodnošljivom tugom. Kroz nekoliko minuta izbledeo je smisao staričinih reči, ali je osećanje uništene nade bivalo sve teže. Čeznula je za utehom, bežala je od usamljenosti, a postala je sablast sopstvenih očekivanja.

Nije mogla da razume staricu koja je odbila dobronamernu pomoć. Neki ljudi jednostavno ne žele sami sebi da pomognu, niti dozvoljavaju drugima da im priteknu u pomoć; kao da uranjaju u samosažaljenje, čekajući da sudbina raspetlja klupko koje oni sami ne mogu, ili ne žele, pomislila je Sanja i krenula kući.

Život je ispunjen patnjom koja od rođenja do smrti vrebava svakog čoveka, ispitujući granice strpljenja, milosrđa, dobrote, ljubavi, vere i nade.

Kod Sanje, jedina izvesnost bila je smrt.

Svaki put kada bi se jako prehladila, ili tokom noći imala strahovite grčeve i bolove u mišićima, pomišljala je da je to kraj. U tim trenucima, očekivala je da se iz sna ne probudi i ode majci u zagrljaj. Ali želja za životom, za mladošću, koja je ipak samo njena, uvek je uspevala da pobedi najbolnije trenutke slabosti i tuge.

Hrabro je odlučila da živi od danas do sutra.

Ništa drugo joj nije preostalo, jer je patila od mišićne distrofije, bolesti kojoj nema leka.

Godinama je proučavala progresivnu pojasnu mišićnu distrofiju. Ova je bolest izazvana genetskom mutacijom. LGMD, skraćeno od *Limb-Girdle Muscular Dystrophy*. Boljka sa sto zlokobnih lica. Boljka sa hiljadama smrtnih presuda. Osetila je razdiranje, sav užas koji ju je mučio celog života, i odlučila da se suprotstavi bolesti: da je ubije.

Pomislila je da bi mogla da je pobedi ukoliko bi uspela da živi onako kako drugi ljudi žive.

Razmišljajući o svim nedužnim ljudima rođenim sa greškama u DNK lancu, zapitala se da li smisao njihovog postojanja nadilazi očekivanja roditelja i pretvara se u tiho i neizbežno iščekivanje smrti, praćeno nemilosrdnim bolovima.

Uverena da ima pravo na mladost, na devojačke snove, na ljubav, želje i očekivanja, slutila je i način da doživi sve u čemu uživaju njeni zdravi vršnjaci. Znala je da jedino snagom volje može da se bori s distrofijom: disciplinom, vedrim mislima, svakodnevnim vežbama za jačanje mišića i redovnim kontrolama svih vitalnih organa.

Želela je da zgrabi život, kao što orao grabi plen, i da radi sve što će je usrećiti. Hrabrila se razmišljajući o tome da biti hendikepiran ne znači biti mrtav, i da je, uprkos onemoćalom telu, ona i dalje devojka. Ljudi su se prema njoj ophodili kao da je zaražena nekim smrtonosnim virusom koji se prenosi pogledom i razgovorom. Želela je da ispravi tu nepravdu. Invalidi su i duhoviti i zabavni, pomislila je, hendikepirane osobe su, upravo zbog izoštrenijih čula i snažnijih osećanja, izuzetno prijatno društvo za sve koji mogu da ih prihvate kao ravnopravna bića i da prema njima ne iskazuju licemerno sažaljenje.

I u sportu su uspešniji, pomislila je. Na Paraolimpijskim igrama dostojanstveno predstavljaju svoju domovinu, nesebično se daju i bespoštedno bore, sa takmičenja se vraćaju ovenčani brojnim medaljama. Uvek osvoje više trofeja nego zdravi sportisti, a u Srbiji ih nikada ne dočekuju na gradskim trgovima.

Ljubinka Dobrosavljev

Dok se vraćala kući, naglas je besno viknula: „Jebi se, bolesti!“

Njena mladalačka krv je ključala: svoj kratak i težak život, neće protraćiti u samosažaljenju i očajanju. Boriće se!

Sanja je volela svoj Novi Sad. Uprkos svim nedaćama koje je kao invalid imala u školi, bila je ponosna što je u njenom razredu bilo Mađara, Slovaka, Rusina i Hrvata. Volela je grad u kome ljudi tiho iskazuju ljubav i poštovanje i gde sve protiče natenane, polagano – u skladu s njenim telesnim ograničenjima. Grad u kome je kibic-fenster i lepo ponašanje još uvek u modi. Volela je Zmajeve dečje igre i Narodno pozorište u kome je, iza kulisa, gledala mamine probe. Volela je da sluša kako se naizmenično oglašavaju zvona na pravoslavnoj i katoličkoj crkvi. Volela je ono nehotično gledanje na sat katedrale na korzou, eho u Sinagogi i pogled na Petrovaradinsku tvrđavu s keja. Volela je odlazak sa mamom na Riblju pijacu i da u povratku, svežim i još vrućim hlebom, hrani labudove u Dunavskom parku. Volela je supu kao neizostavni deo nedeljnog ručka, štrudle, miris gomboca i sosa od višanja sa krmenadlom, vruće mekike sa Štranda. I, volela je kada je ujutro bude novosadske gugutke.

Mnogo je toga u rodnom gradu propustila zbog bolesti: nikada se s društvom nije kupala na Bećarcu, Šodrošu i Ofircu. Nikada se zimi nije klizala na Sajmištu, niti sankala na obroncima Fruške gore. Nikada nije mogla da trči maraton, niti da s društvom ide na kampovanje. Nikada nije ni bila prihvaćena u društvu; u razredu je bila jedina hendikepirana. Sve su joj devojčice zavidele na garderobi, a ona je zavidela njima na tome što su zdrave. Dečaci su je ismevali pa je poslednja tri razreda gimnazije odlučila da završi vanredno.

Ali u detinjstvu nije bila usamljena, družila se sa Ninom: krupnom, živahnom, brbljivom i nepopravljivo tvrdoglavom devojčicom koja je bila godinu dana starija od nje. Nina je bila ružnjikava, četvrtastog lica, s hladnim i duboko usećenim sivim očima. Iako su odrastale zajedno i delile igračke, njihov odnos postao je nepodnošljiv kada su ušle u pubertet. Sve razlike tada su postale uočljive i nepremostive; obe su, koristeći svoje adute, prkosile jedna drugoj. Nina je bila ružna, siromašna, ali zdrava i visoka tinejdžerka, a Sanja lepa, bogata, polupokretna i suva kao grana. Suparništvo je bilo neizbežno: nisu one bile samo komšinice, već i rođake po majčinoj liniji.

Družila se i s Markom. On je bio njen najbolji drug i prva prava simpatija. Zbog bolesti nije išao u školu. Imao je mentora s kojim je kod kuće učio sve ono što ga je zanimalo. Pametan, duhovit i lepog rumenog lica, uokvirenog plavim nestašnim, dugim kovrdžama, ispod kojih su se krile krupne smaragdne oči, Sanju je podsećao na renesansnog anđela kome su odsekli krila.

A onda je njegovo veselo lice počelo, s vremena na vreme, da se nevoljno grči. Njegova dijagnoza bila je Dišenova mišićna distrofija – DMD, koja se inače javlja kod jednog od 3.500 dečaka. Marku se zalomio taj defektni gen na X-hromozomu koji kontroliše proizvodnju distrofina, mišićnog proteina. Bolest se nasleđuje uglavnom po ženskoj liniji, ali može da se pojavi i usled sporadične genetske mutacije.

Iako naučnici istražuju, leka i dalje nema. Velike se nade polažu u genetski inženjering i lečenje matičnim ćelijama.

Sanja je Marka upoznala u Udruženju distrofičara. Tada je imala šest, a on osam godina. Zajedno su išli na terapije. U međuvremenu su i njihovi roditelji počeli da se druže pa su svi skupa putovali i mnogo vremena provodili u inostranstvu, tragajući za najboljom mogućom terapijom. Bili su to lepi dani. Sanja i Marko kovali su plan, potanko su ga godinama razrađivali. Pošto su oboje bili iz imućnih porodica, maštali su da osnuju fond za pomoć siromašnoj deci oboleloj od distrofije.

Tada nisu bili svesni činjenice da distrofičari ništa ne mogu da planiraju.

Simpatije među njima bile su obostrane, a tinejdžerski hormoni sve snažnije raspaljivali maštu i želje. Najpre su bojažljivo počeli da se drže za ruke dok su im obrazi crveneli od uzbuđenja i strasti.

Markovo stanje se, kada je napunio sedamnaest godina, naglo pogoršalo, i išao je na terapije svakoga dana. Jednom prilikom, dok su zajedno radili vežbe i ležali na strunjači, konačno su ugrabili trenutak za kojim su dugo u potaji čeznuli: da se osame. Fizijatar je čekao vest o ženinom

porođaju, telefon je zazvonio i on je brzo izleteo iz sale. I dugo ga nije bilo. Dobio je zdravog sina pa je odmah častio kolege.

Tada su se Sanja i Marko prvi put poljubili.

Ona i dalje oseća njegov topao dah koji je mirisao na zrelu sočnu trešnju i jezik koji joj je nežno razdvojio usnice, a potom ih čvrsto stisnuo, ne odvajajući se od njih. Krhkim šakama milovao joj je lice, dok je ona, sklopljenih očiju, imala osećaj da leti i da joj telo postaje lako poput pera. Onda se njegova ruka našla na njenim grudima i nežno ih milovala, telom su joj prošli trnci, koji su se začas spustili do stomaka. Sanja je imala utisak da je nešto golica i da se taj titraj razliva po celom telu. Osetila je kako se Marko, iako nepokretan, poput gusenice privija uz nju, privlači je ka sebi i tiho uzdiše. Zatim ga je tako uzbuđenog, s nekom neverovatnom snagom, obgrlila nogama među kojima je osetila njegov čvrst i podignut penis. Disao je sve brže i brže, njegov dah razlivao se po njenim usnama. Marko je privio glavu uz Sanjin vrat, lice su joj milovale njegove lokne, dok joj je on ljubio i lizao uvo. Sanja se strahovito uzbudila. Bilo je to nešto najlepše i najsnažnije što je ikada doživela.

Jače od bola.

Probuđena čulnost bolesne devojčice osnažila je želju za životom. Zbog ovog osećaja vredi živeti.

Marko je ispuštao neki čudan i snažan zvuk, a ona je osetila kako iz njegovog međunožja izbija vlažna toplina, koja je potom na njenoj izgužvanoj suknji ostavila mrlju veličine oraha. Sve je trajalo nekoliko minuta. Posle toga, Marko je ostao bez daha i počeo da se guši, pa se proslava rođenja